

СТАТТЯ-ІНТЕРВ'Ю

Спогади про дитинство під час Другої Світової війни

«Іграшок не було, але мама була майстерницею, пошила мені улюблену ляльку» – Зінаїда Березюк згадує дитинство під час Другої Світової війни

Зінаїда Григорівна Березюк – чудова лікарка. Більшу частину життя пропрацювала у Харківській школі № 13. Кожного підбадьорить перед оглядом, докладно розповість про стан здоров'я, наостанок посміхнеться. Нам завжди діставалося багато турботи в її кабінеті. Напевно тому, що коли вона була дитиною, їй самій дуже хотілося добра.

Коли закінчилася війна, Зіні було 4 роки. Жила у великій родині з семи людей: мати, батько, троє братів і вона з сестрою. Батько пішов на фронт у 40 років. Служив у піхоті, мати залишилася з дітьми. Воював до 1944 року, під час бою загинув під Вітебськом.

- Бомбардувань не пам'ятаю, - згадує Зінаїда Григорівна. – Селище, в якому ми жили, весь час переходило з рук в руки від наших до німців. Кажуть, під час цих переходів нашу молодь забирали в Німеччину. Дві дівчини, які звідти повернулися, нічим не ділилися, розповідали лише про величезні трудові навантаження. Іграшок не було, але мама була майстерницею, пошила мені улюблену ляльку. Голова була фабрична, а ось ноги, руки та симпатичні сукні - зшиті власноруч.

Дитинства Зінаїда Григорівна майже не пригадує. Працювати в полі почала з 12 років. Підміняла маму вночі, щоб та могла відпочити. Вдень залишалася на господарстві: годувала худобу, топила піч, щоб розігріти їжу. Пішла до школи 1948 року:

- У класі були діти різного віку. Опалення не було, грілися від буржуйок, носили з собою чорнильниці, писали пір'яними ручками. Зошитів також не вистачало, їх видавали лише на контрольні роботи.

Пам'ятає гуртки танців, спільну зарядку щоранку. Дітям привозили й показували кіно. Фільмів було багато, але запам'ятався краще за всіх про Чапаєва. Трохи пізніше з розваг було радіо. На ньому крутили пісні, які всі розучували.

- Пам'ятаю, років у шість мама мене несла до фельдшера, коли я підвернула ногу. В неї була пляшка води, з якої по дорозі випала пробка. Коли вітер дмухав, над пляшкою утворювався гул. Мабуть, гул пляшки повернув спогади зі свідомості. Я злякалася, плакала і говорила мамі: «заховай мене, бомблять».

Коли бомбили, в сараях і погребях не ховалися – боялися, що завалить. Бомбосховища теж не було.

- Бігли ховатися на луг в окопах. Солдати ховали дітей за собою. Мама кожен раз переймалася, що назад діти можуть повернутися поранені. Ховали корів, бо німці завжди забирали молоко та сир у людей.

В останньому листі батько Зінаїди написав про те, яким бачить майбутнє своїх дітей. Так і склалося.

- Писав, що один син стане шофером, інший інженером, я - лікарем. Наступною звісткою вже була похоронна. Коли мама її прочитала – зомліла. Ми переймалися, що залишимося зовсім сиротами. Усвідомлення, що батька більше немає, прийшло не відразу. Після війни не залишилося ніяких фото і документів, усе згоріло. Лише фотографія батька на паспорт. Після звістки, що в сусідньому селі з Австрії повернувся солдат, якого вважали зниклим, я почала впізнавати батька в інших людях. Була надія, що і він повернеться. Але після розмови з однополчанином, який на власні очі бачив смерть батька, надія пропала.

Попри такий складний час люди були дружними, згадує Зінаїда Григорівна:

- Пам'ятаю, збиралися на толоки, будинки з саману будувати. Вся вулиця допомагала.

Зінаїда закінчила жіночу гімназію, яку учні власноруч відновлювали після війни. Потім вступила до Харкова вчитися на лікаря. Народила двох дітей. Тепер має трьох онуків. Востаннє на батьківщині Зінаїда Григорівна була три роки тому:

- Будинок батьківський уже знесений, там оселився брат старший. Тепер уже одні племінники залишилися, нема до кого їздити.

З гордістю розповідає, що один син чотири роки живе в Америці, у Чикаго. Розмовляють телефоном щодня - відстань не перешкода. Торік на три тижні літала провідати сина та онуків.

- У 80 років звільнилася, бо зір почав падати. Тепер займаюся своїми справами, дивлюся всякі фільми. Нарешті присвячую час собі.

Автор – Софія Іванова, 15 років

Харківська санаторна школа №13

у рамках проєкту “Розвиток медіасвідомості”, 2021 р.